

“DEİK/SAĞLIK İŞ KONSEYİ ETİYOPYA SAĞLIK HEYET ZİYARETİ

Sonuç Raporu

24-27 Eylül 2017, Addis Ababa

“ DEİK/SAĞLIK İŞ KONSEYİ ETİYOPYA SAĞLIK HEYET ZİYARETİ”

..Etiyopya Sağlık Bakanı ile Toplantı

25 Eylül 2017, Addis Ababa

Etiyopya Sağlık Bakanı Prof.Dr. Yifru Berhan ile Görüşme

DEİK/Sağlık İş Konseyi olarak 24-27 Eylül 2017 tarihleri arasında Etiyopya'nın başkenti Addis Ababa'ya sağlık heyet ziyareti düzenlendi. Ziyaretin çıkış noktası; Türk Hava Yolları'nın Addis'de işbirliği yaptığı seyahat acentalarının hali hazırda Tayland'a ve Hindistan'a sağlık turizmi paketleri sunarak Etiyopyalı hasta yönlendirmesi üzerine, THY Addis Ababa Müdürü Ufuk Ünal'ın Etiyopya'nın sağlık turizmindeki potansiyelini fark etmesi ve Türkiye'nin de bu pazardan pay alabilmesi amacıyla DEİK'i bilgilendirmesi ve acentelere bir tanıtım toplantısının birlikte yapılması önerisini sunması ve Addis Ababa'ya davet etmesi sonucunda bir heyet programı oluşturuldu. DEİK/Sağlık İş Konseyi üyesi 32 sağlık grubuna etkinlik tarihinden 2 ay evvel yapılan resmi duyuru ile katılım teyitleri alındı ve 4 farklı yararlanıcı kurumdan toplam 8 kişiden oluşan katılımcı profili ile heyet ziyareti gerçekleştirildi.

DEİK olarak, resmi kurumlarla görüşmelerin ayarlanması için, T.C. Addis Ababa Büyükelçiliğiyle Etiyopya'daki sağlık hizmet satın alımındaki karar vericilerle temas edebilmek ve sağlık hizmetleri ihracatı ve işbirliğinin ekonomik boyutunu değerlendirebilmek amacıyla T.C. Addis Ababa Ticaret Müşavirliği ile yaklaşık 6 ay süren yazışmalar ve yüz yüze görüşmelerden sonra Etiyopya Sağlık Heyeti Ziyareti düzenlendi.

T.C. Addis Ababa Büyükelçiliği'nin destekleriyle 25 Eylül günü 4 toplantı randevusu organize edildi. 25 Eylül tarihinde Etiyopya Sağlık Bakanı Prof.Dr. Yifru Berhan ile makamında görüşme yapıldı. Görüşmede Etiyopya'nın sağlık alanındaki ihtiyaçları, genel sağlık politikası, sağlık sistemindeki temel dinamikleri, sorunları ve mevcut reformlarla ilgili bilgi alışverişinde bulunuldu. Sayın Bakan Etiyopya'da en çok ihtiyaç duyulan tedavilerin katarakt ameliyatı, tüp bebek tedavisi (IVF) ve görüntüleme merkezleri

yatırımları olduğunu aktardı. Özellikle kırsal kesimdeki şehirlerde katarakt ameliyatı ve tedavi kliniklerinin, cihazlarının yeterli olmaması sonucu bu alanda öncelikli ciddi ihtiyaçları olduğunu belirtti.

*İlgilenen hastaneler, DEİK/Sağlık İş Konseyi üyesi olduğunu belirterek ve 24-27 Eylül Etiyopya ziyaretine atıfta bulunarak doğrudan Etiyopya Sağlık Bakanı ile iletişime geçebilir.

Etiyopya sağlık sigorta sistemi tarafından masraflarının karşılandığı tüp bebek tedavisi alanında (IVF) ülkede özel kliniklerin olduğunu ancak devlet hastanelerinde bu birikim ve deneyimin yetersiz kaldığını belirterek, tüp bebek tedavisi alanında desteğe ihtiyaç duyduklarını vurguladı.

*İlgilenen hastaneler, DEİK/Sağlık İş Konseyi üyesi olduğunu belirterek ve 24-27 Eylül Etiyopya ziyaretine atıfta bulunarak doğrudan Etiyopya Sağlık Bakanı ile iletişime geçebilir.

Onkolojide radyoterapi, kardiyovasküler cerrahi ve organ nakli alanlarında da tedavi hizmetlerinin yetersiz kaldığını vurguladı. Devlet hastanelerinde görüntüleme merkezi, medikal laboratuvar hizmetlerinin ve cihaz sayısının yetersiz olduğunu, bu hizmetleri PPP şeklinde ihale etmeyi planladıklarını belirtti.

İlaç sektörü ile tıbbi malzeme ve ekipman alanında Etiyopya'daki kamu hastanelerinin tüm ihtiyaçlarının %90'ını yurtdışından ithal ettiği ve bunda Asyalı firmalardan ağırlıkla yer aldığı (Çin, Hindistan, Kore) ve bu alanda farklı arayışlar içerisinde olduklarını ifade etti. 1.1 milyar dolarlık sağlık malzemesi ithalat hacmi olan Etiyopya'nın, Türk medikal ve ilaç sektörü üreticileriyle tanışmak istediğini ve Etiyopya'ya daha fazla ihracat yapmalarını vurguladı. (Özellikle ameliyat ekipmanları ve lambaları)

*İlgilenen ilaç ve medikal ekipman üreticileri, DEİK/Sağlık İş Konseyinin bilgilendirmesi ve 24-27 Eylül Etiyopya ziyaretine atıfta bulunarak doğrudan Etiyopya Sağlık Bakanı ile iletişime geçebilir.

PPP Hastane projeleri için Etiyopya'da kabine tarafından yasanın onaylandığını ifade etti. Bu alandaki gelişmelerle ilgili bizleri ilerleyen süreçte bilgilendireceklerini ifade etti. Ülkede 28 tıp fakültesi bulunduğunu ve fakültelerde eğitim verecek doktor/akademisyen açığı bulunduğundan bahsetti. Özetle; Etiyopya Sağlık Bakanı Dr. Yifru Berhan ile yaptığımız toplantı gayet detaylı bilgilerin aktarıldığı verimli ve samimi bir ortamda geçti.

İkinci görüşme; Addis Ababa'nın en büyük devlet hastanesi ve aynı zamanda tıp fakültesi de olan Black Lion Hastanesi medikal müdürü Dr. Yirgu G/Hiwot ile toplantı yapıldı. Toplantıda sağlık alanında hastanenin ihtiyaçları ve yaptıkları uluslararası işbirlikleri hakkında bilgi alındı. Teknik ve eğitsel işbirliğine ihtiyaç duyan hastane medikal müdürü jine-onkoloji alanında uzman bir doktor, radyoterapi ve minimal invazive surgery alanında teknik desteğe ihtiyaç duyduklarını belirtti. Hindistanlı hastanelerin Etiyopya'daki kamu ve özel hastanelerle işbirliği yaptığını, Hintli doktorların ve sağlık yatırımcılarının devamlı Etiyopya'yı ziyaret ettiğini ve varlıklarını sürekli gösterdiklerini vurguladı. Black Lion Hastanesi, Hindistanlı Apollon hastane grubuyla kemik iliği nakli alanında (Addis'de bu tedavinin sunabileceği bir merkez inşa edilmesi ve yönetimi) işbirliği yaptıklarını ve kemik iliği merkezinin önümüzdeki yıllarda Addis'de açılacağı; Black Lion Hastanesi Tıp Fakültesinin ABD'deki bir tıp fakültesi ile eğitim alanında fellow ve exchange programları işbirliği yaptığını, Güney Afrika Johannesburg'daki özel hastanelerle teknik ve hasta transferi işbirliği yaptıklarını belirtti.

Aynı gün üçüncü toplantımız Ethiopian Medical Association (EMA-Etiyopya Doktorlar Birliği) üyesi 3 doktor ile Sheraton Oteli'nde yapıldı. Etiyopya'da yaklaşık 5000 doktorun görev yapmakta olduğu EMA yetkilileri tarafından belirtildi. Ülkede tıbbi malzeme ve medikal ekipman sağlayıcılarının yetersiz kaldığı, teşhis ve görüntüleme merkezlerinin yeteri kadar olmadığı, olan merkezlerin de gereken standart ve teknoloji seviyesini yakalayamadığı belirtildi. Etiyopyalı hastaların Tayland (Bangkok), Hindistan (Apollo hastaneleri), Birleşik Arap Emirlikleri ve az sayıda da olsa Türkiye'ye tedavi amacıyla gittiklerini belirtti. Etiyopya'da sadece yüksek gelirli kesimin yurtdışına tedavi amacıyla gidebildiğini, orta gelirli kesimin ülkede özel hastanelerde ve düşük gelirli kesimin devlet hastanelerinde tedavi hizmeti aldığı vurgulandı. Etiyopya halkının %20'sinin özel sağlık hizmeti aldığı ve alı gücü olduğu belirtildi.

EMA üyesi doktorların farklı ülkelerdeki branş workshoplarına, konferanslara ve eğitim/staj programlarına katıldıklarını, Türkiye'den hastanelerin EMA ile iletişime geçerek observership ve training programları, konferans davetleri için kendilerine ulaşabilecekleri belirtildi. EMA üyesi bazı doktorlar da hastalarına tedavi amacıyla yurtdışındaki merkezleri öneriyorlar.

EMA yetkilileri, EMA tarafından her sene Addis'de düzenlenen Uluslararası Sağlık Kongresi'ne Türkiye'den hastanelerin katılımını teşvik ederek, Kongre'yi organize edecek organizasyon firması SHEGER PLC ile SAIK'in irtibatla kalarak, Kongre hakkında gerekli duyuruların ve SAIK katılımın sağlanması için işbirliğinde kalınmasını önerdi. (<http://www.emaethiopia.org/>)

Günün son toplantısı Etiyopyalı yerel sigorta firmalarıyla Sheraton Otelinde yapıldı. Bu toplantıya katılan firmalar Awash Insurance Company, Oromia Insurance Company, Ethio-Life and General Insurance, Tsehay Insurance, Lion Insurance Company ve Nice Insurance Company of Ethiopia sigorta firmalarının pazarlama direktörleri katıldı. Yerel sigorta firmalarının (yatan hasta tedavileri) sigorta poliçe limitlerinin çok düşük olduğu, alternatif olarak uluslararası sağlık hizmeti sunan poliçe üretmedikleri, müşteri portföylerinin de böyle bir poliçe hizmetini satın almayacağı doğrudan cepten ödeme yöntemiyle söz konusu yabancı sağlık hizmetini satın alabileceği aktarıldı. Afrika'nın politik merkezi sayılan Addis Ababa'da bulunan Afrika Birliği ve Birleşmiş Milletler kompleksinde çalışanlar için sağlanan sigortaların uluslararası sigorta firmaları (SIGNA, SIGMA, ETNA, ASCOMA) tarafından Avrupa merkezli yürütüldüğü vurgulandı.

Aynı gün akşam T.C. Addis Ababa Büyükelçiliği'nin evsahipliğinde, Addis Ababa Ulusal Tiyatrosunda Türkiye'den gelen Bilal Karaman Trio Jazz grubunun konserine heyet olarak katılım sağlandı. Konser öncesi networking resepsiyonunda Addis Ababa'daki diğer yabancı misyonlar, BM Kompleksinde ve Afrika Birliği'nde çalışan çeşitli yöneticiler, Etiyopyalı iş insanları, Türkiye kökenli ve Addis Ababa'da yaşayan iş insanları ile networking yapıldı.

26 Eylül tarihinde Sheraton Otel'de DEİK ve T.C. Addis Ababa Büyükelçiliği ev sahipliğinde ve Türk Hava Yolları Addis Ababa Müdürlüğü'nün destekleriyle, "Türk Sağlık Sektörü Road Show" Toplantısı düzenlendi. Toplantıya yaklaşık 50 Etiyopyalı ve 20 Türk iş insanı katıldı. Katılanlar arasında yurtdışına Etiyopyalı hastaları gönderen sağlık turizmi şirketleri, seyahat acentaları, özel klinik sahipleri, doktorlar, sağlık malzemesi ithalatçıları, DEİK karşı kanadı ECSA genel sekreteri, Black Lion Hastanesi medikal müdürü ile Etiyopyalı basın mensupları katıldı. T.C. Addis Ababa Büyükelçisi Sayın Fatih Ulusoy, Türkiye-Etiyopya İş Konseyi karşı kanadı ECSA Genel Sekreteri Ashenafi Merid, Black Lion Hastanesi Medikal Direktörü Dr. Yirgu Hiwot yaptıkları açılış konuşmalarının ardından, SAİK temsilcisi İlyas Benveniste tarafından Türk özel sağlık sektörü ve Türkiye'de başarılı olarak sunulan tedavi hizmetleri hakkında detaylı bilgi vererek SAİK'in şu ana kadar farklı ülkelerle yaptığı sağlık işbirliklerini aktardı. Heyete iştirak eden hastane temsilcileri kendi sağlık grupları ve sundukları tedavi hizmetleriyle ilgili sunumlar yaptı. Toplantının ardından Etiyopyalı iş insanları ile heyet temsilcileri arasında 2'li iş görüşmeleri gerçekleştirildi ve Çalışma Yemeği düzenlendi.

Etiyopya Faydalı Adres ve İrtibatlar

- 1) **T.C. Addis Ababa Büyükelçiliği**
Tel: +251 11 661 23 | Email: embassy.addisababa@mfa.gov.tr
- 2) **Türk Hava Yolları Addis Ababa Müdürü** Ufuk Unal
Tel: +251 11 6627781/ 82 | UUNAL@THY.COM
- 3) **Etiyopya Ankara Büyükelçiliği** Ticaret Ataşesi Terefe Haile Eggu
Tel: 03124360400 | tarrezia@gmail.com
- 4) **Etiyopya Sağlık Bakanı** Prof.Dr. Yifru Berhan Mitke
- 5) Tel: +215 115 51 63 78 | Email: yifruberhanm@gmail.com
officeoftheministtermoh@gmail.com
- 6) **Black Lion Hospital Medikal Direktörü** Dr. Yirgu G/Hiwot
Tel: +251 11 515 3471 | Email: yirgug@yahoo.com
- 7) **Ethiopian Medical Association**
Tel: +251 115 547931/115 547982 | Email: info@emacpd.org
- 8) **Sheger Pharmaceuticals**, Etiyopya Uluslararası Sağlık Kongresini düzenleyen Organizasyon Firması İş Geliştirme Müdürü Eyob Ayele; Tel: +251 911 57 3866 | Email: eyoba999@gmail.com , www.shegerplc.com
- 9) **BM Afrika Ekonomik Komisyonu**, Yönetim Departmanı Protokol Asistanı Konjit Digaf; Tel: +251 115 445215 | Email: kdegaf@uneca.org
- 10) **Road Show Toplantısı katılımcısı Seyahat Acenta ve Sağlık Turizmi Şirketler**
 - ✓ **PROMED Travel Health Tourism** hem Etiyopya'da hem de Türkiye'de şirketi ve yöneticisi olan yeni bir sağlık turizmi şirketi ve Türkiye'den hastaneler ve kliniklerle çalışmaya istekliler. Etiyopya genel müdürü Mustafa Albayram Etiyopya'dan bazı hastaları hali hazırda Türkiye'ye tedaviye göndermiş ve İstanbul'daki ortağı bu hastaların tüm sürecini ilgili hastane ile takibini yapıyor. Tel: +251 968 96 33 96, 0532 708 2971 | Email: mab@promedtravel.com
 - ✓ **FESTIVE Travel Agency** Yönetici Direktörü Yordanos Haile, bu seyahat acentası hali hazırda Tayland ve Hindistan'a Etiyopyalı hastaları sağlık turizmi paketleri ile göndermekte ve vize sürecinde destek olmaktadır. Tel: +251 91 121 1992 | Email: yordanos@festiveteam.com ; www.festiveteam.com

- ✓ **STERLING Travel & Tour Seyahat Acentası** Genel Müdürü Emiru Woldeyes, bu seyahat acentası da Etiyopyalı hastaları Tayland ve Hindistan'a sağlık turizmi paketleri ile göndermektedir. Tel: +251 115 511333, +251 911 201 397 | Email: sterling@ethionet.et, www.sterlingtourethiopia.com
- ✓ **LALIBELA Travel & Tours** Yönetici Direktörü Betlehem Bekele Eshete; Tel: +251 11 515 4403, +251 91 120 1449 | Email: book@lalibelatraveltours.com
- ✓ **AFRI HEALTH TRADING** Dr. Mellon Bekele, MD Neurologist; Tüm Afrika'da yayınlanan (<http://htvafrica.com/>) Afri Health TV'de sağlık turizmi destinasyon programları yapmaktadır. Aynı zamanda medikal şirketi üzerinden hem sağlık turizmi yapmakta hem de ilaç ve tıbbi malzeme ithalatı gerçekleştirmektedir. Türk hastanelerinin gerek Etiyopya pazarına girişte reklam ve tanıtım yapabilmeleri için doğru kanalları gösterebilecek, hem de doktor olması itibarıyla Etiyopya'dan sağlık turisti gönderebilecek potansiyele sahip bir doktor. Tel: +251 909 541810, +251 929 338031 | Email: drmellon@afrihealthtv.com
- BCD Travel** Yönetici Direktörü Bessufekad Lemma; Tel: +251 11 662 4782, +251 91 1200129 | Email: bessuf@bcdtravelet.com
- ISTANBULA TOUR&TRAVEL** Müdürü Süleyman Aragaw; Tel: +251 118 22 3858 | Email: istanbuladdis@gmail.com , addisistanbul@gmail.com
- YAPI MERKEZİ** Yönetim Kurulu Etiyopya Danışmanı, Doktor ve Sağlık Sektörü Deneyimli Dr. Tawfik Abdullahi; Tel: +251 911 200 334 | Email: tawfik.abdullahi@ym.com.tr ; tawfik_sheno@yahoo.com

11) Tıbbi Malzeme ve Medikal Ekipman İthalatçısı Etiyopyalı Firmalar;

PHARMECUTICALS FUND and SUPPLY AGENCY ; Ülkedeki tüm kamu hastanelerine ilaç ve tıbbi malzeme, medikal ekipman alımından sorumlu ve Sağlık Bakanlığı'na bağlı çalışan çatı kurum. Ancak öncelikle Sağlık Bakanı ile irtibata geçerek ilerlemek gerekir. <http://www.pfsa.gov.et/>

FERID PHARMA Yönetici Direktör Hussen Mohammed; Tel: +251 581 11 3978 | Email: feridplc@yahoo.com

S.A.H. PHARMACEUTICALS&MEDICAL EQUIPMENT Genel Müdürü Semira Jemal; IVF Tüp Bebek tedavisinde kullanılan sağlık malzemesi ve ekipmanlarını Türkiye'den medikal firmalardan ithal etmeyi istiyor. Tel: +251 911 22 65 95 | Email: semira206@gmail.com

ALHIKMAH FERTILITY CENTER Genel Müdürü IVF Uzman Dr. Ibrahim Saleh; Tel: +251 936 011110 | Email: ibrahim@alhikmah-ivf.com

DEİK İrtibat

DEİK/Sağlık İş Konseyi Koordinatörü: Başak CANBULAT

Tel: 02123395084

Email: bcanbulat@deik.org.tr